

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der
Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Datum : Nijkerk, 2 november 2015
Betreft : Actieplan lokale rekenkamers
Telefoon : 033-2473435
E-mail : info@nvrr.nl
Kenmerk : 205C151002jb reactie brief Plasterk

Geachte mevrouw Van Miltenburg,

We hebben de brief 'Actieplan lokale rekenkamers' gedateerd 7 juli 2015 van minister Plasterk aan de Tweede Kamer met veel belangstelling gelezen. We waarderen de aandacht waarmee de minister en de Tweede Kamer naar de situatie van de lokale rekenkamers hebben gekeken. Er wordt in de brief van de minister een aantal onderwerpen aangesneden waar wij als vereniging graag op reageren. Op 25 september hebben onze leden in een algemene ledenvergadering een standpunt geformuleerd over de inhoud van de reactie. We maken in deze brief een aantal opmerkingen die specifiek over gemeenten gaan. Maar die gelden mutatis mutandis ook voor rekenkamers die werken voor provincies en waterschappen.

We willen achtereenvolgens de volgende punten langslopen:

1. Bevoegdheden
2. Meer eenduidigheid
3. Betrokkenheid van raadsleden
4. Samenwerking
5. Normen voor het budget
6. Kwaliteitsbeleid
7. Waterschappen

1. *Bevoegdheden*

Lokale rekenkamers hebben de taak om de doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid te onderzoeken en daarmee de volksvertegenwoordigers te helpen bij hun controlerende taak. Dat is gegeven de uitbreiding van de taken van gemeenten een uitdagende taak. We zijn dan ook blij dat de minister aandacht heeft voor een aantal knelpunten bij onze bevoegdheden. Onze bevoegdheden zijn ruim, maar schieten toch vanwege al die ontwikkelingen op een aantal punten te kort. Veel gemeenten gaan bij de uitvoering van activiteiten in het sociaal domein over op contractrelaties in plaats van subsidierelaties. Terwijl wij wel wettelijke mogelijkheden hebben om onderzoek te doen bij uitvoeringsorganisaties die gesubsidieerd worden, is dat bij die contractrelaties niet vanzelfsprekend. We gaan graag met het ministerie in gesprek

over hoe deze knelpunten kunnen worden opgelost en zijn natuurlijk ook zeker bereid om een en ander toe te lichten aan de Tweede Kamer.

2. Meer eenduidigheid

De minister wil meer eenduidigheid in de wet creëren door de rekenkamer in iedere gemeente verplicht te stellen en de mogelijkheid te schrappen om de rekenkamerfunctie op een andere manier vorm te geven. Wij denken dat het een goed idee is om in de wet meer eenduidigheid te brengen. Alleen al het gebruik van de verschillende labels (rekenkamer en rekenkamercommissie) is verwarrend. Wij zijn voor de term Gemeentelijke Rekenkamer ter onderscheiding van de Algemene Rekenkamer. Daarnaast ontbreekt nu eenduidigheid in de benoemingstermijn. Met het oog op de onafhankelijkheid geldt er in de wet voor de rekenkamer een benoemingstermijn van 6 jaar. Die bescherming ontbreekt voor de externe leden van de rekenkamercommissies. Er waren in eerste instantie ook belangrijke verschillen in bevoegdheden tussen rekenkamers en rekenkamercommissies. Die bevoegdheden zijn in de afgelopen jaren – en daar zijn wij als vereniging blij om – gelijk getrokken.

Het enige belangrijke verschil dat resteert is het feit dat er in rekenkamercommissies raadsleden zitting mogen nemen. De minister zegt expliciet in de brief dat het schrappen van de mogelijkheid in de wet om de rekenkamerfunctie vorm te geven als rekenkamercommissie, impliceert dat raadsleden niet meer een dergelijke taak kunnen vervullen. Wij vinden dit twee verschillende discussies. Eenduidigheid is niet hetzelfde als eenvormigheid. Het lijkt ons voor een ordentelijk debat en zorgvuldige wetgeving zinnig om beide zaken los te koppelen. Voor de helderheid vinden wij het belangrijk dat elke gemeente de plicht heeft om een gemeentelijke rekenkamer in te stellen. Een volgende vraag is welke vrijheden gemeenten nog zouden moeten hebben om die rekenkamer naar hun eigen inzicht vorm te geven. De belangrijkste vraag daarbij is of het toegestaan moet worden aan gemeenten om raadsleden in een rekenkamer zitting te laten nemen. Daar gaan we hieronder op in.

Het is wel verstandig om bij het eenduidig maken van de wet na te gaan of alle artikelen van het rekenkamermodel ongewijzigd moeten blijven bestaan. In het bijzonder vragen we daarbij aandacht voor de ondersteuning van de rekenkamer. Het uitgangspunt in de wet dat ambtenaren, die werkzaamheden verrichten voor rekenkamers niet tevens werkzaamheden mogen verrichten voor een ander orgaan van de gemeente, is goed. Een strikte functiescheiding juichen we toe. Praktisch gezien kan dat lastig zijn bij kleine gemeenten als er maar een beperkt budget voor ondersteuning beschikbaar is en er gewerkt moet worden met deeltijdaanstellingen. Vanwege die reden zouden we willen pleiten om een uitzondering te maken voor ambtenaren die uitsluitend voor de raad werken zoals griffiemedewerkers.

3. Betrokkenheid van raadsleden

In onze vereniging wordt verschillend gedacht over de participatie van raadsleden in een rekenkamer. Daarbij speelt het kwaliteitsargument geen grote rol.

Onderzoek laat zien dat verschillen in kwaliteit daar niet mee samenhangen. Het gaat in de discussie over principes en over betrokkenheid van de raad bij het rekenkamerwerk. Veel leden delen de principiële opvatting dat een 'slager die zijn eigen vlees keurt' weinig vertrouwen bij de burger wekt. Daarom zijn deze leden aarzelend over het lidmaatschap van een raadslid van een rekenkamer. Sommigen vinden dit zo'n essentieel beginsel dat naar hun oordeel de wetgever dat ook onmogelijk moet maken. Anderen vinden de praktische voordelen van de participatie van raadsleden echter groter dan principiële bezwaren hiertegen. De leden delen ook de opvatting dat betrokkenheid van de raadsleden bij het werk van de rekenkamer belangrijk is om een rekenkamer goed te laten functioneren. De voorstanders van het lidmaatschap van raadsleden zien juist in dat lidmaatschap het instrument om die betrokkenheid vorm te geven. De principiële tegenstanders van participatie van raadsleden in de rekenkamer zien echter ook andere mogelijkheden om de betrokkenheid van raadsleden te organiseren.

We hebben hier binnen de vereniging over gesproken. We zijn daarbij tot de slotsom gekomen dat de opvatting van de vereniging is dat de wetgever het lidmaatschap van raadsleden niet zou moeten verbieden, maar dat wij het met oog op de onafhankelijkheid wel essentieel vinden dat raadsleden binnen een rekenkamer altijd een minderheid vormen en ook de voorzitter extern is. Daarnaast is de betrokkenheid van raadsleden ook in meer algemene zin een belangrijk aandachtspunt. Wij zijn niet voor *een verplichting* om raadsleden op te nemen in de rekenkamer, maar het is wel essentieel dat gemeenten worden verplicht om in hun verordening op de gemeentelijke rekenkamer – of bij gemeenschappelijke rekenkamers in de gemeenschappelijke regeling – op te nemen op welke wijze de betrokkenheid van de afzonderlijke ra(a)d(en) bij het werk van de rekenkamer zal worden gewaarborgd.

4. Samenwerking

Wij ondersteunen de gedachtegang van de minister dat samenwerking van gemeenten bij het opzetten van een rekenkamer of samenwerking tussen rekenkamers bij onderzoeksprogramma's in bijvoorbeeld het sociaal domein of bij specifieke projecten zinvol kan zijn, maar dat die samenwerking niet van bovenaf moet worden opgelegd. Uit het onderzoek kunnen geen argumenten worden ontleend op basis waarvan verplichte samenwerking zou moeten worden opgelegd. Er zijn in het land al gemeenschappelijke rekenkamers en er wordt ook al samengewerkt door rekenkamers bij het onderzoek. Ook binnen onze vereniging wordt samengewerkt en kennis gedeeld. We kunnen ons heel goed voorstellen dat bij onderzoek soms schaalvergroting, om diepgaander onderzoek mogelijk te maken, nuttig is. Daarbij is wel maatwerk nodig. De samenwerking tussen gemeenten is namelijk zeer divers. Voor het ene doel (zoals veiligheidsregio's) kan met andere gemeenten worden samengewerkt dan voor het andere doel (zoals bijvoorbeeld het sociaal domein). Een vaste bovengemeentelijke rekenkamerstructuur past niet bij deze bestuurlijke lappendeken. Wij hebben de ervaring dat gemeenteraden en rekenkamers zelf de passende vorm van samenwerking vinden.

5. *Normen voor het budget*

De minister maakt zich zorgen over rekenkamers die slapen of sluimeren. Wij delen als vereniging die zorgen. Juist in een periode van vele veranderingen in het lokaal bestuur en een toename van de financiële verantwoordelijkheden van gemeenten als gevolg van de decentralisaties, zijn goede rekenkamers belangrijk. Maar de minister gaat niet in op de mogelijkheid om slapende en sluimerende rekenkamers tegen te gaan door het vaststellen van normen voor het budget. Wij vinden dat de toedeling van het budget voor een 'gemeentelijke rekenkamer' minder vrijblijvend gemaakt moet worden.

Het heeft niet onze voorkeur dat er in de wet een normbedrag per inwoner wordt vastgelegd. Wij zien wel graag nader onderzoek naar een mogelijke norm gekoppeld aan de uitkering uit het gemeentefonds. De wetgever zou gemeenten kunnen stimuleren om van de onderzoeksresultaten gebruik te maken door een gemeente te verplichten om eigen normen op te nemen in hun verordening op de rekenkamer. Dat zorgt er ook voor dat de besluitvorming over het budget door de gemeenteraad expliciet gaat over het belang van een rekenkamer en losgekoppeld wordt van algemene politieke beschouwingen over een begroting of van een concreet politiek probleem dat een raad heeft met een (incidenteel) recent onderzoek. Daarnaast is het met oog op de onafhankelijke positie van de rekenkamer ook belangrijk dat er via de verordening wordt gezorgd voor een stabiele financiering voor een langere periode.

6. *Kwaliteitsbeleid*

De vereniging heeft permanent aandacht voor kwaliteitsbeleid. De activiteiten van de commissie kwaliteitszorg van de afgelopen jaren zullen we verder uitbouwen. We willen daarbij een kwaliteitsplatform inrichten dat de kwaliteit van het werk van rekenkamers moet gaan bevorderen en borgen. Het doel is om kennis te ontwikkelen en vormen te vinden, waarmee we de opgebouwde kennis delen. Bij het bewaken van de kwaliteit gaat het om het gezamenlijk ontwikkelen van geschreven en ongeschreven regels over wat een "goede" rekenkamer is en het aanspreken van elkaar op die regels via bijvoorbeeld intercollegiale toetsing. We gaan de discussie met de leden voeren over de nadere uitwerking hiervan en zijn verheugd dat de minister ons werk ook in financieel opzicht wil gaan steunen.

7. *Waterschappen*

De minister geeft aan geen reden te zien om een rekenkamerfunctie voor de waterschappen wettelijk voor te schrijven. Vanwege het grote financiële belang en de stevige ontwikkeling die de (democratische) controle met de waterschapsverkiezingen heeft doorgemaakt, ondersteunen wij het voorstel van de voorzitters van de bestaande rekenkamerfuncties bij de waterschappen voor een wettelijke verplichting.

We zijn verheugd dat de minister aandacht heeft willen besteden aan mogelijkheden om de positie van rekenkamers te versterken en hopen dat de Tweede Kamer dit zal ondersteunen. Net als de minister zijn wij er van overtuigd dat het belang van sterke

lokale rekenkamers steeds groter zal worden naarmate de taken van gemeenten toenemen.

Namens de Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies

Dr. J.A. de Ridder
voorzitter

Deze brief wordt in afschrift tevens verzonden aan:

- De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
- Commissie voor Financiën
- Commissie voor Binnenlandse Zaken